

Asigura-te ca nu esti pacalit! A contracta creditul potrivit poate fi uneori destul de complicat. Ai multe optiuni la care poti apela pentru a te proteja de agentii de sau de afaceri riscante sau chiar frauduloase.

Iti poti lua masuri de siguranta daca:

- stii exact ce intrebari sa adresezi atunci cand cumperi un serviciu financiar sau atunci cand esti in cautare de ajutor
- cunosti semnele care te-ar putea ingrijora in cazul in care ceva nu decurge asa cum ar trebui
- esti familiarizat cu modul in care este pusa la cale o escrocherie si poti, astfel, sa o eviti

In aceasta sectiune vei gasi sfaturi, ce sa faci si ce sa nu faci si lucruri de care ar trebui sa tii cont pentru a te proteja.

Sfaturi generale

Cum te poti feri de inselatorii?

Protejeaza-ti datele personale!

Analizeaza piata!

Foloseste cu atentie internetul

La telefon

Sfaturi generale

Foloseste-ti bunul simt

Fii atent la faptul ca unele publicatii sau site-uri care fac reclama pot fi partinitoare fata de anumite firme care le sponsorizeaza sau investesc in ele. In plus, nu ar trebui sa crezi toate afirmatiile de genul „esti castigatorul marelui premiu...”, decat in conditiile in care stii sigur sursa acestora.

Reclamele la produse financiare iti vor oferi diverse informatii, dar tine minte ca acestea sunt doar reclame si rolul lor este de a promova beneficiile unui anumit produs.

Pastreaza-ti actele personale in siguranta

Verifica-ti extrasele de cont in mod regulat si asigura-te ca toate tranzactiile listate in extrasul de cont au fost realizate de tine. Contacteaza banca imediat in cazul in care ceva este neregula.

Verifica toate actele de identitate si pastreaza-le intr-un loc sigur - acest lucru presupune sa pastrezi si copii ale formularelor completate, ale scrisorilor si actelor pe care le trimiti altor firme.

Cumpararea unui produs financiar

Atunci cand inchei o asigurare, cand contractezi un credit, asigura-te ca firma cu care doresti sa semnezi contractul desfasoara o activitate legala si nu iti trezeste niciun fel de suspiciuni. Poti sa folosesti si serviciile unui consilier pentru a putea cerceta mai bine piata, dar pentru aceasta trebui sa cunosti limitele sfaturilor pe care acesta ti le poate oferi. Unii consilieri iti pot oferi informatii despre toate produsele financiare existente pe piata, altii iti vor oferi informatii despre un numar limitat de produse, iar altii iti vor prezenta doar produsele companiei la care sunt angajati.

Cum iti poti dovedi identitatea?

Societatile financiare trebuie sa verifice cine esti pentru a preveni spalarea de bani si frauda. Desi ti se poate parea prea mult sa aduci documente care sa demonstreze identitatea si adresa ta, trebuie sa stii ca aceste masuri au rolul de a te proteja, atat pe tine, cat si societatile financiare.

Cum te poti feri de inselatorii?

Persoanele care fac inselatorii sau fraude sunt de multe ori foarte convingatoare incat iti vei da seama prea tarziu ca esti inselat. Dar exista modalitati prin care poti evita astfel de situatii.

1. **Gandeste-te bine inainte de a da bani unei persoane.** Daca afacerea ti se pare "necurata" atunci gandeste-te care ar putea fi motivul:

- Ti se cere sa oferi detalii inutile sau nepotrivite?
- Ti se pare ca esti racolat pentru a ajuta la evaziune fiscala?
- Ti se pare ca oferta te pune in postura de a face actiuni ilegale?

Daca raspunsul la oricare dintre aceste intrebari este da, gandeste-te cu atentie inainte de a actiona.

2. **Nu te lasa tentat de oferte pentru care ti se cere sa platesti in avans.** Ofertele care promit un premiu in cazul in care trimiti bani sunt acum peste tot. Nu te lasa pacalit!

3. **Fii atent la firmele care insista sa faci plata partial in cash.** O afacere legitima ar trebui sa accepte plata cu cardul de credit sau de debit, cu cec sau prin transfer bancar. Nu uita sa ceri o confirmare de primire a banilor - daca nu ai o astfel de confirmare, nu ai niciun fel de dovada a tranzactiei.

4. **Solicita consultanta financiara independenta in cazul in care nu esti sigur de o investitie sau de un produs financiar.** De obicei o investitie prezinta riscuri, pe care nu le vei putea percepe decat cu ajutorul unui consultant.

5. **Gandeste-te cu atentie inainte de a realiza o investitie exclusiv la recomandarea unei organizatii de care apartii.** Un truc clasic al acestora este sa spuna ca investitia va aduce beneficii imediate noilor investitori.

6. **Arunca scrisorile sau sterge-ti email-urile spam care te roaga sa trimiti mesajul mai departe, iar in cazul in care scrisorile contin informatii personale rupe-le!** Ignora amenintarile de genul „ai ghinion daca nu continui sa trimiti mai departe un mesaj”. Nu-i lasa sa te sperie!

7. **Asociatii caritabile.** Uneori e dificil sa identifici o inselatorie care vine de la o organizatie caritabila, cu atat mai mult cu cat exista multe organizatii caritabile legitime, dar care nu sunt obligatoriu inregistrate. Daca esti in dubiu poti cere un raport anual al respectivei organizatii si o copie a conturilor acesteia. Asigura-te ca organizatia are o adresa postala si nu o casuta postala, precum si telefon fix.

Protejeaza-ti datele personale!

Foloseste cu atentie date precum parole, informatii referitoare la cardul de credit, PIN-ul sau alte informatii legate de securitatea banilor tai. De exemplu:

1. **Protejeaza-ti PIN-ul** si fii atent atunci cand faci extrageri de numerar de la bancomat. Raufacatorii folosesc o anumita tehnica numita "shoulder surfing" de a observa PIN-ul peste umarul persoanei care il tasteaza. Un complice iti distrage atentia, in vreme ce persoana care ti-a vazut PIN-ul il inregistreaza. Inainte de a introduce PIN-ul uita-te in jur pentru a descoperi daca cineva se comporta suspicios, sta prea aproape de tine sau chiar pentru a vedea daca nu exista vreun dispozitiv de filmat, altul decat camera de supraveghere a bancomatului. Daca solicitati o chitanta, pastreaz-o! Nu o arunca in cosurile din preajma bancomatului.

2. **Nu arunca niciodata facturile, chitantele, extrasele de cont si niciun alt document personal in locuri publice.** Distrage-le inainte de a le arunca la gunoi.

3. **Foloseste cardurile intr-un mod inteligent**

- Nu lua la tine carduri de care nu ai nevoie. Atunci cand nu folosesti anumite carduri, tine-le in conditii de securitate acasa sau

daca nu esti acasa, pastreaza-le intr-un seif.

- Atunci cand efectuezi plati cu cardul pentru cumparaturi, nu-l scapa din priviri pentru a-l putea proteja de asa numitul "skimming". Aceasta este o metoda prin care infractorii obtin toate detaliile legate de cardul tau prin simpla trecere a acestuia printr-un dispozitiv mic, pe care ei de obicei il tin in mana, pentru ca apoi sa va poata "clona" cardul.
- Daca cardurile ti-au fost furate sau le-ai pierdut, anuleaza-le imediat. Salveaza in telefonul mobil numarul la care trebuie sa suni atunci cand ai constatat ca un card iti lipseste.
- Fii atent atunci cand oferi detalii legate de cardul tau sau date personale la telefon, pe internet sau chiar si in magazin - asigura-te ca nu poti fi auzit sau vazut!

4. Foloseste posta in mod inteligent

- Fii extrem de atent in cazul in care locuiesti intr-o casa care in care pot intra usor si alte persoane si in cazul in care casuta postala se afla intr-o zona comuna cu mai multe proprietati.
- Incearca sa retii data la care trebuie sa primesti facturi sau declaratii si cauta-le daca nu apar la data stiuta este posibil sa iti fi fost furate.
- Daca te muti intr-o alta casa ofera rapid informatii legate de noua ta adresa bancii cu care lucrezi, emitentilor de carduri si tuturor celorlalte organisme oficiale. Ar fi bine sa realizezi o redirectionare a scrisorilor prin intermediul Oficiului Postal, de la vechea ta locuinta, la cea noua.
- Daca suspectezi ca cineva iti fura documente din cutia postala anunta imediat politia! E posibil ca cineva, in locul tau, sa fi dat un ordin de redirectionare a scrisorilor, fara consimtamantul tau.
- Poti solicita o copie a dosarului tau personal de credit de la o agentie a bancii, aceasta pentru a vedea daca s-au efectuat tranzactii pe care nu le recunosti.

5. Foloseste parola in mod inteligent

- Alege parolele cu atentie - nu folosi date evidente precum numele sau numarul contului tau, data nasterii sau chiar cuvantul "parola". De asemenea, incearca sa ai parole diferite la conturile diferite deoarece in caz contrar, daca un hot reuseste sa aiba acces la un cont, va avea acces la toate conturile tale.
- Incearca sa ai parolele si detaliile de autentificare a contului unice, greu de ghicit de alti oameni
- Incearca sa memorezi parolele si informatiile de securitate. Nu le nota pentru ca sunt usor de gasit si apoi de folosit.
- Nu salva parola de la online banking sau de la alte tranzactii financiare pe calculator! Este mult mai sigur sa tastezi parola de fiecare data cand accesezi un astfel de serviciu.
- Nu uita sa te deconectezi la final dupa ce ai accesat un cont !

6. **Inchide toate conturile pe care nu le mai folosesti**, intrucat raufacatorilor le este mai usor sa realizeze tranzactii frauduloase prin intermediul unui cont nefolosit.

7. **Incearca sa eviti sa accesezi informatii personale in spatiile publice** - daca totusi trebuie sa accesezi, astfel de informatii la serviciu, intr-o biblioteca sau intr-un internet café:

- Asigura-te ca nimeni nu se uita peste umarul tau la ecranul calculatorului
- Nu lasa calculatorul nesupravegheat
- Inchide browser-ul de internet numai atunci cand ai terminat de sters din calculator orice informatii legate de securitatea conturilor tale
- Daca crezi ca altcineva mai cunoaste informatiile tale de securitate, anunta imediat societatea financiara cu care colaborezi. Ei iti vor spune ce trebuie sa faci.

8. **Cea mai sigura cale de a opera cu conturile tale este de a pastra parolele si codurile PIN confidentiale.** Cu toate acestea, exista servicii online care iti cer parola pentru a putea avea acces la ele. Daca realizezi o astfel de tranzactie fara a o verifica in prealabil cu furnizorul tau initial de servicii, risti sa pierzi sume importante de bani in cazul unei tranzactii neautorizate.

9. **Verifica intotdeauna impreuna cu furnizorul tau de servicii daca este in regula sa spui parola unui alt furnizor.** Daca ai dubii, nu spune parola nimanui!

Analizeaza piata!

1. **Inainte de a cumpara un produs financiar**, asigura-te ca ai o idee bine formata despre ce trebuie sa-ti ofere respectivul produs.

2. **Nu lua primul produs pe care il vezi.** Compara mai multe oferte similare, astfel poti sa faci economii.

3. **Decide-te daca ai nevoie de ajutor profesionist** la cumpararea unui produs financiar. Nu te teme sa adresezi intrebari daca ai neclaritati.

4. **Asigura-te ca firma careia ii oferi banii are o activitate legala.**

5. **Citeste toate documentele** pe care le primesti de la consilierii sau furnizorii de servicii financiare, in special informatiile legate de serviciile oferite de firma si costurile implicate. Chiar daca pare plictisitor, poti afla lucruri care te pot impiedica sa faci greseli costisitoare. Si intotdeauna asigura-te ca ai toate documentele

relevante inainte de a semna un contract.

6. **Anunta compania** in cazul in care depistezi erori. Astfel poti face ca lucrurile sa se rezolve mult mai repede.

7. **Daca suna prea bine pentru a fi adevarat, atunci sa fii sigur ca oferta ascunde ceva dubios!**

Foloseste cu atentie internetul

Internetul a dat raufacatorilor oportunitatea de a comite noi tipuri de jafuri, deci trebuie sa-ti iei masuri de protectie atunci cand folosesti internetul (email-ul) pentru tranzactii financiare:

1. **Verifica cu grija website-urile pe care intentionezi sa le folosesti.** Asigura-te ca adresa este corecta. Nu ar trebui sa fie alcatuita doar din cifre daca este un website valid.

2. **Mai bine scrie adresa website-ului singur decat sa folosesti un link.** Acest lucru ar trebui sa te ajute sa nu fii directionati catre website-uri care sunt copii fidele ale celor legitime.

3. **Nu te lasa pacalit in a cumpara produse doar pentru ca website-ul arata profesionist.**

4. **Cerceteaza inainte de a te inscrie** - nu are rost sa iti iei un angajament imediat.

5. **Citeste intotdeauna textul tiparit cu scris mic, chiar daca e pe un website, email sau pe hartie.**

6. **Nu da niciodata detalii despre contul bancar, numarul card-ului sau informatii personale, cuiva pe care nu-l cunosti sau pe care nu l-ai verificat in prealabil.** Email-urile care cer astfel de informatii sunt cunoscute ca email-uri „phishing”. Instructiunile financiare nu te vor contacta in acest fel niciodata!

7. **Nu crede tot ce scrie pe forumuri.** Oricine se poate inscrie pe ele, inclusiv raufacatorii.

8. **Tipareste intotdeauna si salveaza informatiile,** deoarece este posibil sa nu iti fie trimisa o copie in scris. De exemplu tipareste „termeni si conditii”. Vei putea descoperi ca s-au schimbat daca te intorci pe website mai tarziu.

9. **Inainte de a completa un chestionar online, verifica daca toate optiunile sunt completate corect,** deoarece ar putea sa aiba optiuni standard pe care trebuie sa le schimbi. Daca este posibil, tipareste

chestionarele pe care le-ai completat pentru a le pastra. Ai putea avea nevoie de ele in cazul in care trebuie sa faci o plangere pe viitor.

Securitate prin tehnologie

Cand cumperi un produs sau un serviciu online sau completezi informatii delicate, asigura-te ca informatiile tale personale sunt in siguranta. In primul rand poti intreba firma daca tranzactia va fi criptata sau uita-te si identifica in partea dreapta, jos, a ecranului un lacat inchis sau alt simbol de securitate. Ar trebui sa folosesti un software pentru securitate pentru a-ti proteja computerul de virusi sau hackeri, dar acesta trebuie actualizat mereu.

Șterge inainte de a deschide email-urile, spamurile primite de la persoane de care nu ai mai auzit niciodata, mai ales daca au atasamente. Astfel de mesaje ar putea contine virusi electronici care ti-ar putea defecta computerul. Pentru a reduce cantitatea de spam-uri pe care le primești, vorbește cu compania care furnizeaza serviciul de mail si vezi daca te poate aju

---

La telefon

Daca esti contactat direct la telefon de o firma ce vinde produse financiare, ai mai multe optiuni pentru a te proteja.

1. **Nu te grabi sa oferi informatii fara sa te gandesti:** poti inchide in cazul in care simti ca esti agresat sau fortat sa accepti ceva. Nu trebuie sa te simti prost daca faci acest lucru. Nu tu le-ai cerut sa te sune. Aceasta este o tehnica de vanzare si exista doar anumite motive sau perioade in care companiile au dreptul de a te contacta telefonic pentru a-ti vinde ceva.

2. **Ai optiunea de a renunta la apelurile nesolicitate,** iar pentru aceasta trebuie sa iei legatura cu furnizorul tau de servicii de telefonie. Furnizorul te va trece pe o lista de persoane care nu doresc sa primeasca astfel de telefoane. Dar daca ai deja o relatie cu o firma (de exemplu ai un cont deschis), acest lucru nu se mai aplica. Chiar si asa, poti contacta firma direct.

3. **Nu oferi detalii personale la telefon.** Firmele serioase nu iti vor cere detalii personale la telefon si cu siguranta nu iti vor solicita parole sau coduri PIN.

4. **Cunoaste-ti drepturile atunci cand cumperi de acasa.**